

DYMLINGEN

Nr 3 2013 Årg 25

**7 september - en dag för
hembygdsrörelsen**

sid 4-6

En dag i Smedsta skola

sid 7

100 år på spåret

sid 5

Möt hembygderna i Sörmland

På framsidan stoltserar en stor jubilar från den 7 september. Årets mesta hembygdsdag? Minst 22 hembygdsföreningar i länet var aktiva i någon aktivitet den dagen. Det tycker vi är jättehäftigt och bilder från den sjunde september finns på flera platser i tidningen. Ännu fler och en del text finns i webupplagan.

www.hembygd.se/sodermanland/dymlingen

Olika aktiviteter som järnvägsjubileum, hembygdens dag, kulturarvsdagen, marknader med mera stod på programmet. Vrenadagen lockade till exempel över 1000 personer. Fototävlingen med bilder på

Den som tvekade borde vara övertygad nu. Hembygden är full av besöksmål, det är "bara" upp till oss att förvalta dem. Det är dags att vi tar tag i att göra det nu.

Ingen hembygdsgård? Nehej. Men är hembygdsgården verkligen det enda besöksmålet i bygden? Alla har besöksmål, det som krävs är självförtroende, kunskap, inspiration och intresse. Det ska vi tillsammans försöka skapa. Under hösten genomför vi en utbildning tillsammans med Sörmlands turistutveckling AB, STUA. Om den kursen finns information på baksidan av tidningen och komplett information på hemsidan.

Tomas Granqvist berättar om Langlet och hans liv i Lerbo 2008.

Det finns många berättelser i hembygderna. Foto JF

tema "Vår fantastiska hembygd" har också avgjorts. Till den fick vi bilder från alla delar av länet, både sommar och vinter, barn och gamla, sång, mat och natur. Allt detta som är en del av hembygden.

Reportagen i detta nummer handlar om besök i Åker, skola på gammalt vis i Smedsta, skördetider, hembygdsdagar och berättaraftnar. Det nummer du nu har i handen visar hembygdsrörelsen i Sörmland ur många perspektiv.

Detta är ett unikt tillfälle så tveka inte att anmäla dig.

De som arbetar med turism i kommunerna tycker att det vore spännande att arbeta med hembygdsföreningar. Detta intresse ska vi försöka ta reda på under våren. Då kan vi få möjlighet att sätta kunskapen från höstens utbildning på prov i verkligheten. Det är spännande att jobba i hembygdsrörelsen just nu. Den ljusnande framtid tycks vara vår.

JENNIE FORNEDAL

Innehåll

Möt hembygderna i Sörmland	2
I grannens krutdoftande hembygd	3
7 september - Årets mesta dag?	4
100 år på spåret	5
Vår fantastiska hembygd	6
En dag i Smedsta skola	7
Notiser 8	
Årsskrifter	9
Nostalgi och andra drömmar	11

DYMLINGEN NR 3 2013

**Årgång 25
Södermanlands
hembygdsförbund**

Redaktörer: Jennie Fornedal och Christel Comstedt Jonsson

Ansvarig utgivare:

Jan Eric Rosenqvist

Bilden på framsidan är från Jubileet "100 år på spåret". Fotograf Göran Dahlberg.

Manusstopp till nr 4/2013 är den 15 oktober

Att prenumerera kostar 65 kronor per år.

Distribueras till prenumeranter samt till styrelseledamöter i hembygdsföreningarna i Södermanlands län (20 ex) och till anslutna föreningar i Stockholms och Västmanlands län (3 ex).
Upplaga 1 700 ex.
Linderöths Tryckeri, Vingåker,
ISSN 0349-86662

Även detta nummer kompletteras med ett webbnr som du hittar du på www.hembygd.se/sodermanland/dymlingen

Södermanlands hembygdsförbunds kansli:

Jennie Fornedal och Christel Comstedt Jonsson

Adress: Behmbrogatan 20
611 32 Nyköping
Tel 0155-28 43 00

E-post: kansli@hembygd.d.se
Plusgiro: 7 67 22 - 8
Bankgiro 619-1928
Hemsida: www.hembygd.se/sodermanland

I grannens krutdoftande hembygd

Den 31 maj 2013 besökte Jan Ericsson, Inger Svedlund, Anne-Marie och Åke Gustavsson samt Torbjörn Andersson Åkers Styckebruks Arkiv och Museum. Här får vi vara med i deras upplevelse.

Ordföranden i Åkers hembygdsförening, Pehr Bengtsson, guidade och berättade tillsammans med Monica Karlsson. De öppnande/ tog sig tid enbart för oss, då arkivet/museet inte var öppet för allmänheten 31 maj.

Det är en vacker och välbevarad bruksmiljö som finns här i Åker och som är internationellt uppmärksammat. En rad bevarade byggnader från olika tidsepokar, bruksherrgård och en engelsk park. Intressant är också bruksgatan med personalbostäder som bebos också idag.

Intill arkivet finns en levande industri som är en direkt fortsättning av tidigare produktion vid bruket. Åkers Sweden AB gör valsar (första tillverkades här år 1806) från valsringar på 100 kg tunga, till drygt 70 ton och är ett världsledande (sedan 1998 världens största koncern för detta) företag inom denna bransch och har tolv andra tillverkande enheter i USA, Frankrike, Belgien, Kina och Slovenien. Åkers Group AB har sitt huvudkontor i Åkers Styckebruks gamla huvudkontor. En rad försäljningskontor finns över hela världen. Koncernmoder är Åkers Holding AB. Åkers Styckebbruk AB är idag ett fastighetsbolag med många fastigheter på olika håll.

AB Åkers Styckebruks arkiv i nutida lokaler bekostades av STC

Interfinans (tidigare ägaren Holger Hjelm ordnade så att det fanns pengar till arkivet) som tidigare hade aktiemajoriteten i Åkers Styckebbruk (nu Åkersgruppen och andra ägare), och invigdes 5 oktober 2011. Enligt Bengtsson satsades runt 10 miljoner på detta. Arkivet är beläget i överbyggnaden till den kraftfulla masugnen i sten som finns bevarad intill.

I golvet i arkivet finns en glas-kiva där man kan blicka ned rätt ned i masugnen. Här finns handlingar från 1600-talet till 1975. Även det omfattande Wahrendorffska handelshusets arkiv från tiden runt 1800. Personalförteckningar från 1700-talet, bokföring, om produktionen och en rad handlingar som rymts på de 300 hyllmetrarna. Här finns även 300 originalkartor, 700 ritningar av kanoner och ett stort antal ritningar på andra produkter som gjutits vid bruket samt ritningar på verkstäder och boningshus. Intressant är också drottning Kristinas underskrift på privilegiebrevet från 1654 tillsammans med ytterligare tolv andra underskrifter som finns här.

Åkers Bruk blev tidigt känt för sin kanontillverkning. De Besches var med i bilden och även Louis de Geer, som fick ensamrätt på styckestillverkning i Sverige. 1629 jobbade 15 valloner vid Åkers Styckebbruk.

På Bruksmuseet, f d sädesmagasin från slutet av 1700-talet, som är i 3 våningar visas bl a en del av den rika produktionen på bruket under hundratals år.

Kanoner, spisar, plogar, maskin-

delar, skisser, modeller, prov på den omfattande mängd rör som gjöts här och mycket mer. Inte minst olika innovationer som satt Åkers Styckebbruk på kartan. Till exempel konsten att räffla kanonrör och tekniken för tätning vid bakladdade kanoner. Som snabbt anammades av andra tillverkare.

Även Åkers Krutbruk med anor från 1552, soldattorpen och skogsbruket finns att studera här. 1993 upphörde kruttillverkningen vid Krutbruket och idag heter företaget Åkers Krutbruk Protection AB och ägnar sig åt att framställa skyddsteknik för militära fordon.

Åkers Styckebbruk ingår i Åkers Bergslag och finns i Mälarmårdens skogsområde. De äldsta lämningarna som hittats i Åkers Bergslag finns vid Kalkbro, där det finns en hytta från 1200-talet. Brytningen vid Skottvångs gruva startade omkring 1570. Vid mitten av 1600-talet fanns här gruvbrott och ca 15 olika hyttor och hammare inom 2 mils omkrets. Malmen forslades till bland annat Åkers Styckebbruk med häst eller oxforor, oftast vintertid över sjösystemet Visnaren-Marvikarna.

1919 byggdes den smalspåriga järnvägen som förband gruvorna med bruket. Banan revs 1945. Gruvorna vid Älgsjöbacken och Bredsjönäs levererade också malm till Åkers Styckebbruk.

Ett besök i Åkers Bergslag med Åkers Styckebbruk, Skottvång osv är onekligen värt ett besök! Vacker natur får man också på köpet.

TEXT OCH BILD TORBJÖRN ANDERSSON

7 september - Årets mesta dag?

Den 7 september 2013 var verkligen en hembygdsrörelsens dag. I skrivande stund har vi kunskap om att minst 22 av 67 medlemsföreningarna hade aktiviteter under dagen. Vi tycker det är en märkvärdig dag som förtjänar plats i tidningen. I Webbnumret, på vår hemsida, finns fler bilder och framförallt mer information om vad det är som pågått i de olika föreningarna. Det finns fler bilder på sidan 6.

Överst ser vi en bild från Runtunadagen av Joe Eklöf. Bilden från remmalaget i Österåkersbygden är tagen av Arne Westberg. Jan Folkegård har fotograferat mjölnaren i Strängnäs, som var en del av Hembygdens dag. Ovan ser vi medeltida dans med barn från friskolan i Vrena under Vrenadagen. Foto Frida Larsson. Bilden ovan till vänster är från Öppet hus vid Haneberg i Näshulta. Claes-Göran Eriksson har fotograferat. Till höger besöker vi åter Hembygdens dag, denna gång i Fogdön. Bilden från den röiga smedjan är tagen av Håkan Becker.

100 år på spåret

Det var ett gnistrande grant väder i morse med fullmåne och stjärneljus från klar vinterhimmel, när första tåget från Nyköpings statsbanestation kl 6,55 afgick till Järna och Stockholm. En viss täflan hade rådt om hvem som skulle köpa första biljetten, och det hade talats om köbildning framför stationshuset i tidigaste morgonotta."

Detta kunde man läsa i Södermanlands Läns Tidning måndagen den 15 december 1913. Järnvägsbygget började i Järna 1909 och var klart till Nyköping under 1913. "Grant" var vädret även när ett jubileumståg trafikerade sträckan 100 år senare.

Förberedelser

I augusti 2011 samlades hembygdsföreningarna utefter sträckan för att planera ett jubileumsfirande. Alla föreningarna, de i Järna, Hölö Mörkö, Vagnhärad, Västerljung, Låstringe, Tystberga, Svärta och Nyköping, ställde upp. Tidigt kom man överens om ett projekt i tre delar:

1. Resa med ångloksdraget veteran-tåg
2. Evenemang vid stationerna
3. Jubileumsbok med material från föreningarnas arkiv.

Som jubileumsdag valdes 7 september, en lördag med minst övrig tågtrafik. Stockholms Ånglokssällskap kunde ställa upp med det önskade ångloksdragna veteranståget och trafikera järnvägen Järna – Nyköping tur och retur.

Evenemangen vid stationerna svarade föreningarna själva för. Ett krav för uppehåll vid stationerna var stickspår kvar så tåget skulle kunna stanna och ge ordinarie tåg möjlighet att möta eller köra om. Till jubileumsskriften ansöktes bidrag genom Södermanlands hembygdsförbund för att bekosta redigering, tryckning, administration och marknadsföring.

Jubileumsdagen

Till den 7 september var biljetter sålda i förväg så att tåget skulle vara fullsatt nästan hela vägen. Strålände och varmt sensommarväder tillsammans med elegant uppklädda damer och herrar gjorde dagen extra festlig. Sällan har väl så många foton tagits av tåg och passagerare.

Stationsevenemang

I Järna gjorde tåget bara ett kort stopp. Man hade nyligen firat 150-årsjubileum för södra stamba-

se och höra Kavalkadgruppen framföra ett spel med järnvägsanknytning. Västerljungs hembygdsförening var här medarrangör.

Under de båda korta uppehållen i Låstringe underhölls besökarna med sång och musik så medryckande att de brast ut i allsång.

I Tystberga kunde man gå runt på en marknad med allt från thaimat till loppis. Tystberga Dramatörer underhöll med en sång från bygdespelet Kurtis & rallarsving som handlar om tiden för järnvägsbygget. På tillbakavägen från Nyköping hyllades

nan. En fotoutställning visades i en gångtunnel i avsaknad av den ståtliga men numera rivna stationsbyggnaden.

Till Hölö kom tåget redan vid 9-tiden för att återvända först 15.35. Under mellantiden kunde många besökare lyssna på sång och musik, även en blåsorkester. Man kunde också delta i Järnvägsloppet som anordnades av idrottsföreningen.

Landshövdingen Liselott Hagberg invigde jubileumsdagen i Vagnhärad. Innan tåget kom tillbaka 14.40 hann man lyssna på blandad underhållning med Trosa storband, Capella Vitalis, Grave Robbert, PRO-kören och Fearless, dessutom

kung Gustaf V med sång och musik sedan han hållit tal till menigheten.

I Nyköping kunde äntligen kung Gustaf V inviga järnvägen. Det skulle han ha gjort redan 1915 sedan hela sträckan till Åby blivit klar. Men på hemväg från Skåne sov han med neddragna gardiner på invigningståget. Men nu fick han i Lasse Lindbergs gestalt klippa det blågula bandet, dessutom lyssna till en manskör och blåsorkester.

Efter invigningen följde kungen med tåget och mötte sin drottning Viktoria (Irene Englund) i Vagnhärad där de lät sig villigt fotograferas tillsammans med uppklädd allmänhet.

TEXT OCH BILD GÖRAN DAHLBERG

Vår fantastiska hembygd

Till vinnare av fototävlingen "Vår fantastiska hembygd" har Göran Bayards bild från havreskörden i Malmköping, se sidan 8, utsetts. Vi vill tacka för alla de bidrag som kommit in och gratulera Göran Bayard till vinsten av en mycket fin bok och en guidad tur i Vrena-Husbytrakten för din hembygdsförening.

Vi har också två bilder och fotografier som förtjänar ett hedersutnämmande. Nämligen Per Ivander och Göran Dahlberg.

7 september

Fler bilder från jubileet kring järnvägen. Tågen anländer till Vagnhärad, där ett späckat program väntade. Foto Lars Eriksson.

På de båda andra bilderna, av Göran Dahlberg och Lars Eriksson, ser vi Lasse Lindberg gestalta Gustav den femte och sällskap.

En dag i Smedsta skola

Från Runtuna till Smedsta skola mellan Björnlunda och Gnesta får Dammlötskolans sjätteklassare resa en gång varje år. Den 21 maj i år avgick tre bilar med eleverna och läraren Ida Sundelius.

Runtuna-Lids hembygdsförening hjälper till med transporten och sponsrar lokalhyran. Smedsta skola är ett skolmuseum där elever kan få prova på hur det var att gå i skola förr i tiden. Skolan byggdes på 1880-talet.

Erik Pettersson från Frustuna hembygdsförening hälsade välkommen vid framkomsten. Hembygdsföreningen håller i verksamheten, men Kyrkan äger fastigheten. Erik berättade om skolans verksamhet innan skolundervisningen där upphörde 1935. Därefter stod skolan mer eller mindre tom ett antal år innan Frustuna hembygdsförening rustade upp skolan och bildade ett skolmuseum 1984. 4 000 arbetstimmar lade hembygdsföreningens

Fröken Sundelius håller lektion undervisar framför griffeltavlan i Smedsta skolmuseum.

Barnen gör en resa i både tid och rum för att uppleva en skoldag från förr. Hembygdsföreningen har arbetat med skolan så länge att om två år får de tillsammans med de första klasserna göra en ny resa i tid och rum

medlemmar ner på detta arbete. Skolsalen har möblerats med gamla skolbänkar, kateder, planscher, böcker mm från förr. Dessutom har hembygdsföreningen gjort en manual om hur en skoldag gick till förr och som besöksklasserna gärna får använda sig av.

Detta innebär att eleverna ska ställa upp sig utanför entrén när läraren ringer i den relativt tunga klockan. Sedan går eleverna tyst in

till sina respektive platser. Ingen elev får svara på lärarens frågor utan att räkka upp handen och man måste resa sig ur bänken innan man svarar. Kommer en besökare in i skolsalen måste alla elever resa sig ur bänkarna. Eleverna verkade synbart roade av denna dag och tyckte att det var en kul dag. Killarna tävlade uppenbarligen om att vara den första att stå i skamvrån, eller få någon av skyltarna "lat" eller "olydig" hängda runt halsen. Tjejerna tycktes inte ha samma önskemål.

Läraren Ida passade på att under en rast intervju de båda "chaufförerna" Roine Alesand och Joe Eklöf från Runtuna-Lid om deras skolgång, eftersom båda herrarna har nått mogen ålder. Ida var uppenbarligen begeistrad över att verka som "gammal skolfröken" denna dag. Under lunchrasten delade Ida ut smörgåspaket till alla eleverna. Hon hade gjort i ordning dessa, men eleverna hade själva bakat brödet i Dammlötskolan någon dag tidigare. På vägen hem bjöd Runtuna-Lids hembygdsförening dessutom alla på varm korv i Björnlunda.

I samband med denna resa ska alla sjätteklassare i Dammlötskolan skriva en uppsats om hur de tror att deras liv kommer att gestalta sig femton år senare. Dessa uppsatser sparas sedan i Runtuna-Lids

fortsätter på sidan 9

Till höger är vi på skördemarknad i Vadsbro-Blacksta, foto Roland Johansson. Nedan bjuds på våfflor i Bergströmska gården vid Torshälla marknad, foto Janett Eriksson.

Läs gärna vidare på hemsidan under rubriken *Dymlingen*. Här finns också alla äldre nummer från 2008 och framåt. www.hembygd.se/sodermanland

Vita fläckar på kartan

Föreningen Vråfolket förevisade under fredagen 23 augusti, ett antal storslagna sevärdheter i södra Stora Malm. Rune Öhlin svarade för guidning och information. Inom ett mycket begränsat område finns många "turismmagneter". Visningen startade vid Forssjö Natur och Kulturmuseum (vid Askersunds gård). Med på resan var Katrineholmsbygdens församlings informatör Torgun Ekblad Frisk och kommunens chef för Kultur- och Turismförvaltning Per-Olov Millberg. Flera av de besökta platserna visade sig vara "vita fläckar på kartan" för gästerna. Här finns en gigantisk potential både för kommunen och kyrkan. Torgun Ekblad Frisk anmärkte på att kommunens representant inte kände till den äldsta (i bruk varande byggnaden) inom kommunen. Vi hade i alla fall tur med vädret.

TEXT OCH BILD KJELL ARNE PERSSON

Skördetider i Malmköping

På den gamla trädgårdstomten Floradal, där förr Widéns trädgårdshandel odlade blommor och grönsaker, sådde våra veteraner havre i våras. I slutet av augusti var det dags att skörda med vår BM Victor och en haspelbindare (se sidan 6).

Ekipaget kördes med van hand av Sune Bring och Karl-Erik Karlsson. Nära 500 kärvar blev resultatet och efter en vecka på krakstörar kunde skörden bärgas in i ladan. Nu lagras den fram till årets julmarknad då vi säljer kärvarna, förhoppningsvis till glädje åt vinterns småfåglar och köparna.

TEXT OCH BILD GÖRAN BAYARD

Skriv gärna och berätta vad ni gör.
Dessa notiser har mellan 80-100 ord.

Hembygdsdag vid Biby smedja

När morgondimmorna lättat och solen värmd gott och torkade daggen ur gräset firades Hembygdens dag vid Biby smedja den 24 augusti. Det var en välbesökt sommarfest som innehöll alla nödvändiga ingredienser. Västra Rekarne Spelmän spelade, solen sken, gässen sträckte mot vattnet och en underbar dag tog sin början. En strålande sommardag, med glada människor, många spännande och lärorika aktiviteter, kaffe utomhus vid bord eller på gräset, med musik och rara barn och hundar, firades vår dag med all den känsla vi alla delar för vår vackra hembygd.

TEXT OCH BILD INGRID SMITMANIS

Bettokrönikan 2012, Årgång 23

Bettna hembygdsförening

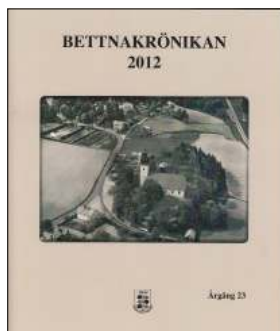
En TV-kväll hos fiskaren i Mälsundet, Minnen från Bettna skola av en -49:a, Svenstorps historia, Tissel och Tassel, skrivmaskinsprassel Halda, med mera

Årsskrift 2013

Björkviks hembygdsförening

Inger Bergqvist, 0155-747 17

Satsningar under året 2012, Gåtan Henning Hamilton och brorsonen Wathier Hamilton – ägare till Danbyholm och Barsebäck, Från arkivet, Filminspelning av Moln över Hellesta vid Danbyholm 1956, med mera

Berättelser från Bälungebygden,

Årsskrift 2013

Bälunge hembygdsförening

Per Ivander, 0155-26 06 02

Roland "Rolle" Engstrand, Minnen från Mosstena handelsförening, Det har bildats ett biotopskyddsområde i Bälunge, Visa mig din bokhylla, Oppeby säteri, Hartsö, med mera

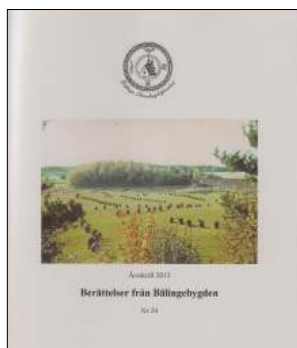

Krönika 2012

Hällbybrunns hembygdsförening

Harriet Wahlberg, 016-35 27 26

Människa ditt liv är stort..., Vandring i Folkesta samhälle, Promenad till Brunnsparken, Glada skogsmullar i Hällby, En lustresa våren 1922, Rakåsens skola, Hagby ålderdomshem, med mera

Årsskrift 2013

Katrineholm-Stora Malms hembygdsförening

Föreningens exp, 0150-521 96

Östra förbifarten, Östra förbiledens framväxt, Från ungdom till vuxen i Forssjö under 1950-talet, Forssjöminnen, Hönstorp och Sörgölet, med mera

En dag i Smedsta skola

forts från sidan 7

hembygdsförenings arkiv. När femton år har gått är planerna att återsamla eleverna från respektive klass för att jämföra verkligheten med de tidigare funderingarna. Först om två år är det dags för första uppsatsöppningarna.

BILDER OCH TEXT JOE EKLÖF

Årsskrift 2013, Årgång 35

Julita hembygdsförening

Leif Thegle, 0150-914 60

Årets klipp 2012, Eva Karlsson – uppvuxen i en telefonstation, Kvarn-Erik berättar, Livet för en statarunge på Julita Gård, Byn Alhult, Inga Johansson, med mera

Ungräven 2013

Julita hembygdsförening

Bilolyckan i Julita, Julita gård, Kalklinbanan, Intervjuer, Den gamla bion nära Julita skola, Änglavakt, med mera

Årsskrift 2013

Mellösa hembygdsförening

Hans Andersson, 0157-600 68

HSB-området i Hälleforsnäs, Hundra-åriga Mellösa IF är för tillfället vilande, Älvsjö soldattorp, Änkhuset, Skolavslutning 2012, Omfattande arbete gör 55-an mötesfri, Ett mycket levande hus, med mera

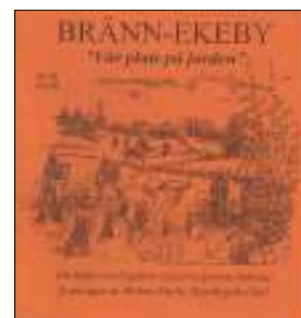
Lundabygden

Årsskrift 2013, årgång 12

Lunda hembygdsförening

Elsie Nyström, 0155-745 44

En nyodlares verdermödor, Salpetersjunderi i Lundaskog, Rallystjärnan Susanne Kottulinskys anor från Lunda, Vad hände för 200 år sedan? med mera

Vår plats på jorden

Bränn-Ekeby hembygdscirkelsjätte häfte om bygdens historia genom tiderna. Skriften tar bland annat upp Arnö skola på 1930-talet, Lantbrevbäring i Bränn-Ekeby, En Blåkullafärd vid Flättna 1738.

Vid inresse kontakta Arne Gustavsson, 0155-371 16.

Årsskrift 2012

Stallarholmens hembygdsförening
Christer Svedberg, 0152-433 71
Stallarholmens Lucia, Årskrönika 2012,
Soldatarvet, En gravsten berättar, Brud-
kronan, Tussen och hans Pärla – en his-
toria om en torpare i början av 1900-ta-
let, med mera

Svartakrönikan 2013

Svärta hembygdsförening, 60 kr
Kerstin Jonasson, 0155-22 51 84
Väder och vind vid Horn 2012, Ett lyft
för magasinet, Svärta kyrkliga syfören-
ing, Fågelåret vid Horn 2012, Skolan
i Sjösa, Barndom på Fårholmen, med
mera

Tunabergsbygden

Årsskrift 2013, Årgång 63, Pris 60 kr
Tunabergs hembygdsförening
Birgitta Nordström, 0155-508 68
Den första vallonen Willem Giliusson,
Att växa upp i Tunaberg, "Läseboken
bär många bruna spår", Svalbergsgår-
den, Skolkök på 50-talet, Mathilda x
3, Året som gått, Grytberga, med mera

S:t Olof Nr 3 2013

Årgång 23, Torshälla hembygdsförening
S:t Olofs Gille
Iha Frykman, 016-35 81 39
Gården nr 17 med "Dogepalatset", Geor-
ge Nyström, Sommarbilder, En ödesdag
för Torshälla, Kvarteret Holmen och nya
Stadskällarbron, med mera

Årsskrift 2013

Västra Vingåkers hembygdsförening
Björn Wilhelmsson, 0151-123 24
Minnesord Haldo, Skolkort Sävstasko-
lan, Livsberättelser, Linderöths Tryckeri
115 år, Högsjö-Bilsbro invallningsföre-
tag 1892, Broar i Vingåker, med mera

Årsskrift 2012

Ärta-Stenkvista hembygdsförening
25-års jubileum, Årgång 26, 30 kr
Rolf Gustafsson, 072 907 31 35
Verksamhetsberättelse 2012, 25-års ju-
bileum, Historik 2012, "Den borger-
liga kokboken" av år 1842, Vår bygd i
tidningen – ur lokalpressen 2012, med
mera

Torpgrunden, Nr 3 2013

Årgång 19, tidskrift för Öja-Västermo
hembygdsförening
Eric Andersson, 016-611 60
Elisabeth Rudbeck på Salsta, När göken
gol i både öster och väster – den kväl-
len minns vi länge! Konfirmandträff i
Västermo, Bara 15 år men dags att tjäna
piga, med mera

I nästa nummer kan du läsa om Sörm-
landsbygden 2014, om bullar som kos-
tar tio kronor och om berättarkvällar
runt om i länet. Har du synpunkter,
idéer och bidrag så hör av dig till
kansliet;
kansli@hembygd.d.se

FYRA SPARTIPS FRÅN HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

1. Se över och uppdatera försäkringen. Att föreningen är korrekt försäkrad är viktigt om man drabbas av en skada.
2. Kontrollera att föreningen har anmält skadeförebyggande åtgärder som är berättigade till säkerhetsrabatt. Exempelvis larm, jordfelsbrytare, överspänningsskydd, skydd under diskmaskin och automatisk huvudvattenavstängare.
3. Regelbunden översyn av byggnaderna enligt protokoll. Tidig upptäckt av underhållsbehov kan begränsa skadan. Skador orsakade av eftersatt underhåll omfattas inte av försäkringen och föreningen får stå för hela kostnaden.
4. Investera i skadeförebyggande åtgärder och ansök om investeringsbidrag från Hembygdsförsäkringen. Många åtgärder kostar mindre i investering än vad självrisk vid en eventuell skada är.

Hembygdsförsäkringen,
Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg
hembygdsforsakringen@hembygd.se 0200-22 00 55

På mitt sätt sett

Nostalgi och andra drömmar

Enligt en uppslagsbok kommer ordet nostalgi från grekiska nostos, hem, och algos, sjuka) och kan betyda längtan efter ett ofta idealiserat förflutet. Min ordbok beskriver saken: En vemodig men njutningsfylld längtan hem eller tillbaka till något.

Efter en nostalgisk resa nyligen med ångloksdraget veteranståg kan jag konstatera att vemodet (stämningen av stillsam längtan efter något förlorat) och njutningsfull längtan kan botas genom verkställande, som i mitt fall, på ett skakigt, rökigt och koldammssprutande ångtåg med träbänkar en varm sensommardag. Så denna min nostalgiska dröm är därmed botad.

Men jag fick en påminnelse om tidens gång och teknikens utveckling. För bara hundra år sedan var järnvägen och ångloken höjden av teknisk utveckling. Tågens ankomst till järnvägsstationerna var en stor händelse. Stinsen i uniform och med sin spade var kung och vevade myndigt på ställverket. Nu sitter någon person långt borta vid dataskärmar och styr tågtrafiken. När vi åker tåg hoppas vi att den personen inte måste gå på toaletten i något kritiskt ögonblick. Problemet att man tvunget måste gå på toaletten ibland har man inte löst ännu. Lösningen är förstås att man tar med sig datorn dit.

Den tekniska utvecklingen ser ut att gå mot att en apparat ersätter TV, radio, telefon, fax m m. Varför fortfarande en telefon med sladd? Jo, för att ringa sin mobil för att höra var man förlagt den. Varför ha en 54" stor TV-apparat när inte program-

men blir bättre för det? Men vad ska man kalla en sådan framtida apparat, allt ska ju förkortas numera. Kanske Minapp eller ännu kortare Mapp med betydelsen "Min apparat"? Ett annat förslag kan vara Mallt för "Mitt allt!" som en kär partner kan kallas. En sådan Mallt skulle vara som en dröm!

Mångas dröm är en röd stuga på landet ensligt belägen vid en sjö utan trädgårdsintresserade grannar att behöva tävla med. Om man samtidigt vill ha nära till service och bra kommunikationer inser man att denna kombination är omöjlig. Men drömmen är tilltalande. Så låt oss behålla den, försök till verkställande skulle bara bli en mardröm den vinterdag när uppvärmningen slutar fungera, strömmen går och snöplogningen dröjer.

Vi på landet bor där frivilligt och trivs med det. Men vi trivs inte med att förhållanden ändras. Att banken skulle stängas liksom posten och distriktssköterskan hade vi inte räknat med när vi flyttade ut på landet. Bank och post trodde vi oss inte kunna vara utan men med post i butik och möjlighet att där ta ut kontanter har det snarare blivit en förbättring med mer öppethållande. Så varför gnälla? Jo, när butiken stänger förlorar vi allt i ett svep. Om distriktssköterskan stänger får vi anlita allmänna kommunikationer som med indragna bussturer kan innebära att en hel dag går åt för ett läkarbesök i tätorten. Vem orkar då vara sjuk? Inte något man drömmer om.

Varje valår blir vi på landsbygden väldigt intressanta. Liksom många andra grupperingar är vi plötsligt så viktiga. Då får vi församlade på olika möten höra precis det som politikerna tror att vi vill höra. Här ska satsas på både det ena och det andra. Om man frågar vad de hittills gjort vänder de med sin välövade retorik snabbt in på att förklara vad röster på just dom skulle ge för fördelar. De lovar oss guld och gröna skogar. Men gröna skogar har vi redan, det är guldet vi vill åt. Skogar kanske de vill ha i tätorterna där man talar om förtätning av bebyggelsen på parkers och skogsdungars bekostnad. Sedan vill man gärna, åtminstone för Nyköpings del, ha gågator i centrum samtidigt som man planerar ett parkeringshus just där. Hur går det ihop? Att vi ska rösta för sådant kan de bara drömma om.

Ovan sagda gäller lokalt i min kommun men liknande förhållanden upplevs sannolikt i andra kommuner. Även andra grupper, såsom pensionärer, idrottsutövare, företagare m fl känner sig missgynnade. Alla har sina önskemål och klagar på olika sätt. Men det är klart – man är inte nöjd förrän man fått klagat.

Som slutsats kan man säga att drömmar kan vara bra att leva med i stället för att verkställa. Att åka Vasaloppet kan jag för min del fortsätta att drömma om men att bli en bättre människa kan jag försöka verkställa. Kan det vara som en dröm även för andra?

GÖRAN DAHLBERG

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen på baksidan

*Avsändare: Södermanlands hembygdsförbund
Behmbrogatan 20, 611 32 Nyköping*

Höstmöte

16 november

Safiren i Katrineholm

Medverkar gör Sveriges Hembygdsförbunds Generalsekreterare Jan Nordwall

Hembygdsrörelsen och framtiden

Vi står inför en spännande och utmanande framtid. Det är höstmötet som fastställer hembygdsförbundets verksamhetsplan för kommande år.

Anmälan senast den 4 november

Teori och praktik för verksamma i kulturarvets tjänst

Vad är det vi sparar på?
Hur sparar vi?
För vem sparar vi?
Vems historia visar vi?

Kulturarvsforum
23 november i Katrineholm

Välkommen till Sörmland

Resanledning, Prissättning och paketering, Storytelling och Värdskap står på agendan i höstens stora och unika erbjudande till hembygdsföreningarna i Södermanland.

I en satsning för att höja kvaliteten på verksamheten och öka antalet besök hos föreningarna i länet, med eller utan hembygdsgård, genomför vi denna utbildning som tar upp områden som till exempel; Vilka resanledningar finns i deltagarnas omgivning? Hur kan man använda dem till sin fördel? Hur man fångar besökarens intresse, både innan besöket och på plats? Värdskapets betydelse före, under och efter besöket. Läs vidare på hemsidan.

Kursen är kostnadsfri och genomförs den 23/10, 6/11, 21/11 och 2/12, klockan 16.30-20.00, Thuleparken i Flen. Kaffe och macka finns till försäljning under pausen.

Anmälan snarast till kansliet, platserna är begränsade.